

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано сутність гендерної політики в Україні та визначено напрямки та механізми її реалізації.

Аннотация. Проанализирована сущность гендерной политики в Украине и определены направления и механизмы ее реализации.

Annotation. The essence of gender politics in Ukraine has been analyzed and directions and mechanisms for its implementation are determined.

Ключові слова: гендерна політика, гендерна рівність, гендерна роль жінки і чоловіка.

У зв'язку з проголошенням Україною курсу євроінтеграції гендерне питання, що є пріоритетним у Євросоюзі, набуло особливого значення в політичних процесах держави.

Серед вчених та фахівців, які зробили значний внесок у розвиток гендерних досліджень, необхідно відзначити Н. Захарову, А. Посадську, О. Вороніну, С. Айвазову, А. Темкіну, Е. Кочкіну, Н. Пушкареву, Н. Шведову, Н. Степанову, О. Кочеміровську, М. Малишеву, Л. Завадську, Е. Мезенцеву, М. Баскакову, І. Юкіну, Н. Грицяк, К. Левченко, Т. Гурко, А. Чирікову, роботи яких викликають великий інтерес серед вчених.

Гендерні відносини постійно переглядаються, тому що змінюються політичні, економічні, соціальні та культурні умови зовнішнього середовища на різних рівнях: локальному, національному, міжнародному.

Метою дослідження є аналіз особливостей реалізації гендерної політики в Україні та розробка пропозицій щодо її ефективності.

Дослідження показали, що в більшості країн формування гендерної політики розпочиналося з формування державної політики стосовно жінок, тому що політика в інтересах рівності (гендерна політика) не відміння державної політики стосовно жінок, а є її логічним розвитком та продовженням. Центральна державна структура в такій ситуації виконує завдання узгодження та спостереження за діяльністю інших департаментів, які займаються гендерними питаннями. Але водночас така модель є досить уразливою, оскільки міжвідомча політика важко піддається регулюванню, а необхідність постійної координації ускладнює процес її здійснення. Проте прийняття міжвідомчої стратегії було продиктоване політичними реаліями та логічною необхідністю. Гендерні питання стосуються усіх сторін політичного життя країни, і тому зведення її до однієї проблеми, яка могла б вирішуватися в конкретному міністерстві, йшло проти потреб практики.

Завдання розширення політичної участі жіноцтва потребує державного правового стимулювання їх залучення до партійної діяльності. Найбільш надійною гарантією такого залучення має бути законодавче квотування частки жінок у виборчих списках політичних партій. У програмах і передвиборчих документах гендерна проблема не відбита. Партії розглядають жіноцтво, його організаційні структури переважно як об'єкт впливу та застосування політичних технологій.

Симптомом гендерної розбалансованості політичного життя стала поява жіночих партій – феномена, неможливого в умовах гендерного паритету. Однак жіночі партії поки що не стали творцями гендерної перспективи. Значна частина їх членів продовжують відтворювати "охоронну" концепцію щодо жінок і сподіватися на патерналістські державні заходи як на єдиний засіб зняття усіх жіночих проблем.

Залишається слабо концептуально розвиненою та практично реалізованою така засада гендерної політики в Україні, як присутність жінок в органах державної влади та місцевого самоврядування, особливо на керівних посадах.

Порівняльний аналіз гендерної рівноваги в місцевих органах виконавчої влади та в органах місцевого самоврядування виявляє, що ці органи є найбільш гендерно чутливими серед усіх рівнів політичної влади. Досвід українських регіонів дозволяє стверджувати, що здатність місцевої влади до вирішення гендерних проблем місцевих громад зростає лише за умови тісної співпраці з жіночими громадськими організаціями.

Для збільшення кількості жінок на керівних посадах в органах місцевого самоврядування доцільно на законодавчому рівні гарантувати надання жінкам пріоритету перед чоловіками при висуненні на вакантну керівну посаду за наявності в них рівних характеристик.

Доречно проводити гендерну експертизу усіх програм та рішень органів місцевого самоврядування. З другого боку, керівні державні органи повинні домагатися, щоб представники органів місцевого самоврядування були достатньо освіченими щодо проблем гендерного паритету і спроможними розв'язувати їх демократичним шляхом.

Невідкладним завданням залишається зміна гендерної ролі жінки і чоловіка в перехідний період, трансформація їх правосвідомості, що має бути втілене у законодавчі зміни, які повинні призвести до перетворення правового менталітету жінки і чоловіка. Гендерного аналізу потребує як Конституція України, так і усе українське законодавство. Першочерговими кроками на шляху правової ревізії мають бути наступні:

- створити каталог соціальних прав і поповнити соціальне законодавство України гендерними правами;
- внести до каталогу перелік соціальних ризиків та соціальних стандартів;
- у Кодексі законів про працю передбачити норми, які забезпечували б гендерну рівність;

піддати гендерному переглядові ту частину проекту Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування";

зробити право одним з інструментів утвердження гендерної свідомості серед населення країни.

Розвиток і втілення концептуальних і політико-практичних засад вирішення гендерної проблеми в Україні має здійснюватися одночасно на трьох рівнях:

1) макрорівень, передбачає прийняття закону про квоти з метою збалансованої участі чоловіків та жінок у владі;

2) середній рівень, передбачає активізацію і підвищення значущості громадських жіночих організацій та політичних партій;

3) мікрорівень, передбачає кропітку роботу над зміною політичної самосвідомості українських жінок, над звільненням їх від комплексу вторинності власного положення і розуміння політики як суто чоловічої справи. У цьому напрямку повинні діяти державні просвітницькі та соціально-психологічні програми.

Література: 1. Хавлін Т. В. Гендерна політика в рамках Європейського союзу та український вимір / Хавлін Т. В. – Режим доступу : <http://www.uisr.org.ua>. 2. Теоретико-методологічний аналіз державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kgona.org.ua>. 3. Христова Г. О. Позитивні дії в механізмі забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: міжнародний досвід та українські перспективи / Христова Г. О., Кочеміровська О. О. – Х. : Райдер, 2010. – 200 с.